

Σ Ε Ν Α Ρ Ι Ο Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Α Σ

«Τα ελληνικά σύνορα από την Ίδρυση του Ελληνικού Κράτους έως την ολοκλήρωσή τους»

Α. ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗ

Είναι γνωστό ότι στο μαθητικό κόσμο υπάρχει μια ασαφής εικόνα για το πώς έφτασε το ελληνικό κράτος, μέσα από ποικίλες περιπέτειες, στην σημερινή διαμόρφωση των συνόρων του, κυρίως λόγω του αποσπασματικού τρόπου που διδάσκεται η ιστορία και των πενιχρών εποπτικών μέσων. Με τη βοήθεια του διαδραστικού ιστορικού άτλαντα Centennia επιχειρείται μια εποπτικότερη προσέγγιση σε σχέση με τους παραδοσιακούς χάρτες. Το κύριο πλεονέκτημα αυτής είναι η παραστατική και συνοπτική χρονικά παρουσίαση των μεταβολών των συνόρων.

Στόχοι:

- Εμπέδωση της διδαχθείσας ύλης στη νεότερη ιστορία της Ελλάδας με άξονα τη διαμόρφωση των ελληνικών συνόρων.
- Κατανόηση των εννοιών χώρος και χρόνος σε σχέση με την ελληνική ιστορία.
- Διασάφηση της έννοιας της Μεγάλης Ιδέας και σύνδεσή της με τη σημερινή πραγματικότητα (σε περίπτωση πρόσθετης ερώτησης όπως προτείνεται στις ιδιαίτερες επισημάνσεις).

Χρησιμοποιούμενα εποπτικά μέσα:

- Ο Ιστορικός Άτλαντας Centennia ¹.
- Διαδίκτυο (βλέπε: ιδιαίτερες επισημάνσεις).
- Σχολικό εγχειρίδιο: ΙΣΤΟΡΙΑ ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ, Γ' Γυμνασίου (το ιστορικό κείμενο του λογισμικού είναι πολύ συνοπτικό και δεν κρίνεται επαρκές για την παρούσα διδασκαλία).

¹ Το εκπαιδευτικό λογισμικό «Centennia» είναι στην ουσία ένας ιστορικός άτλαντας που προσφέρει, μέσα από μια πλούσια ακολουθία χαρτών και 9.500 αλλαγές συνόρων, μια διαδραστική περιήγηση στην Ευρώπη και στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου, από τις αρχές της 2ης χιλιετίας μέχρι σήμερα. Διαθέτει πληθώρα εργαλείων για την μετάβαση σε τόπους και χρόνους, δυνατότητα ιστορικής σύγκρισης μεταξύ χρονολογιών της επιλογής του χρήστη, μεγέθυνση και εκτύπωση χάρτη, καθώς επίσης και σύντομα κατατοπιστικά κείμενα (έχει μεταγλωττιστεί και στα Ελληνικά). Σύμφωνα με την ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας (http://www.yperth.gr/ktp/ktp_edu_soft.htm) έχει εγκριθεί από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο για χρήση στα σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης και έχει ήδη αποσταλεί σε 350 σχολεία. Παράλληλα πωλείται και στο εμπόριο. Μια δοκιμαστική έκδοση (στα Αγγλικά), που η εταιρία παραγωγής διαθέτει ελεύθερα στο διαδίκτυο, καλύπτει μόνο την Γαλλική Επανάσταση και την Ναπολεόντια Εποχή από το 1789 έως το 1819.

- Ασπροπίνακας ή βιντεοπροβολέας ή διαφανοσκόπιο μέσω των οποίων θα εμφανίζεται προς συμπλήρωση ο πίνακας όπως παρουσιάζεται στο φύλλο εργασίας.
- Φύλλο εργασίας.

Σύνδεση με το αναλυτικό πρόγραμμα: Ιστορία Γ' Γυμνασίου. Μετά την ολοκλήρωση της ύλης το παρόν σενάριο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως επαναληπτικό μάθημα.

Χρόνος: 2 διδακτικές ώρες (το μάθημα θα είναι επαναληπτικό).

Διδακτική πορεία: οι μαθητές κάθονται τυχαία κατά ομάδες μπροστά από τους υπολογιστές, στους οποίους έχει ληφθεί πρόνοια να είναι εγκατεστημένο το Centennia. Τους δίδεται φωτοτυπημένο το Φύλλο Εργασίας (επισυνάπτεται) - το ίδιο για όλες τις ομάδες - και ακολουθούν τις οδηγίες. Το πρόγραμμα είναι πολύ φιλικό στο χρήστη, γι' αυτό δεν κρίνεται σκόπιμο να δοθούν ιδιαίτερες οδηγίες χρήσης. Ο καθηγητής περιφέρεται και διευκρινίζει, ενθαρρύνει και προωθεί, όπου χρειάζεται. Στο τέλος ο καθηγητής ή ένας μαθητής αναλαμβάνει να κατασκευάσει μια εκδοχή του πίνακα (βλέπε παρακάτω) με τον εξής τρόπο: κάθε ομάδα, εκ περιτροπής, με εκπρόσωπό της, θα λέει για μια χρονική περίοδο την πρότασή της, η οποία θα συζητιέται για την τελική μορφή της που θα καταγράφεται στον ασπροπίνακα (ή υπολογιστή ή διαφάνεια).

Ιδιαίτερες επισημάνσεις:

- Οι απαντήσεις θα πρέπει να είναι σύντομες, χωρίς λεπτομέρειες.
- Όπου υπάρχουν διαφορές μεταξύ του βιβλίου και του προγράμματος να προτιμάται ένα από τα δύο και θα επιλύεται το πρόβλημα κατά τη συζήτηση στο τέλος.
- Εάν κρίνει ο διδάσκων ότι ο χρόνος δεν επαρκεί, η τελευταία περίοδος (1940 και εξής) μπορεί να τεθεί ως ερώτηση, π.χ. : «ποιο κομμάτι της ελληνικής επικράτειας απομένει για την ολοκλήρωση του ελληνικού χώρου; Πότε εντάχθηκε αυτό στην Ελλάδα»;
- Εάν, αντίθετα, περισσεύει χρόνος, θα μπορούσε να τεθεί και να συζητηθεί στο τέλος μια ερώτηση του τύπου: «Δώστε ένα σύντομο ορισμό της **Μεγάλης Ιδέας**. Συζητείστε στην ομάδα σας εάν η Μεγάλη Ιδέα έχει νόημα σήμερα και δικαιολογήστε την απάντηση (η έννοια της Μεγάλης Ιδέας μπορεί να ανιχνευτεί με μια **μηχανή αναζήτησης**). Οι απαντήσεις θα παρουσιαστούν προφορικά από έναν εκπρόσωπο κάθε ομάδας σε ολομέλεια».
- Εναλλακτικά, αντί της χρήσης του σχολικού εγχειριδίου, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί η ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού (<http://www.hellenichistory.gr>). Εντούτοις η συνεχής εναλλαγή από το πρόγραμμα Centennia στο διαδίκτυο (επιπλέον, η συγκεκριμένη ιστοσελίδα «φορτώνει» πολύ αργά) θα δημιουργούσε προβλήματα (είναι πιο εύκολο και αποτελεσματικό να βλέπουν συγχρόνως το βιβλίο και την οθόνη).

- Εάν για την τελική παρουσίαση χρησιμοποιηθεί διαφανοσκόπιο, ο πίνακας προς συμπλήρωση θα πρέπει να διασπαστεί σε δύο διαφάνειες, για να υπάρχει επαρκής χώρος για γράψιμο με μαρκαδόρο.

Ενδεικτικά παραθέτουμε μια εκδοχή του πίνακα, όπως περίπου θα συμπληρωθεί τελικά, για να την έχει υπόψη του ο διδάσκων (στους μαθητές δίδεται μερικώς συμπληρωμένος, όπως φαίνεται στο φύλλο εργασίας):

Χρονική περίοδος	Συνθήκες	Ελληνικά σύνορα	Συνδεόμενα γεγονότα	Συνδεόμενα πρόσωπα
1830	Πρωτόκολλο του Λονδίνου (1830)	Πελοπόννησος, Στ. Ελλάδα, Εύβοια, μέρος νησιών.		Καποδίστριας Ι.
1878-1881	Συνέδριο Βερολίνου (1878)	+ Θεσσαλία, τμήμα Άρτας	επανάσταση στη Θεσσαλία, Μακεδονία, Ήπειρο, Κρήτη	Οικουμενική Κυβέρνηση με Πρωθυπουργό Κανάρη Κ.
1897-1898	Ανακωχή στην Ταράτσα, Συνθήκη ειρήνης στην Κων/πολη (1897)	μικρές μεταβολές	επανάσταση στην Κρήτη, ελληνοτουρκικός πόλεμος 1897	Δηλιγιάννης Θ., πρίγκιπας Γεώργιος
1912-1913	Συνθήκη ειρήνης του Βουκουρεστίου (1913), αποφάσεις Φλωρεντίας	+λίμνη Πέσπας, κορυφογραμμή του Μπέλες, Νέστος, νησιά (εκτός η Β. Ήπειρος, Θράκη, Ίμβρος, Τένεδος, Δωδεκάνησα)	Α' Βαλκανικός Β' Βαλκανικός	Βενιζέλος Ε., διάδοχος Κων/νος, Κουντουριώτης Π.
1915-1920	Συνθήκη Σεβρών (1920)	+Ίμβρος, Τένεδος, Αν. Θράκη έως Αδριανούπολη, περιοχή Σμύρνης	Α' Παγκόσμιος, αγγλογαλλική απόβαση στη Θεσ/νικη, Βούλγαροι και γερμανοί εισβάλλουν στην Α. Μακεδονία, χωρισμός σε δυο κράτη	Βενιζέλος Ε., Κων/νος, Αλέξανδρος
1920-1923	Ανακωχή Μουδανιών (1922),	έως Έβρο χωρίς Ίμβρο και Τένεδο,	Μικρασιατικός πόλεμος, Μικρασιατική	Βενιζέλος, Κων/νος....., Πρωτοπαπαδά

	Συνθήκη Λωζάνης (1923)	εγκατάλειψη Μ.Ασίας.	καταστροφή	κης Π., Γεώργιος Β', Κεμάλ Ατατούρκ
1940-1949	1948	ένωση Δωδεκανήσων	Β' Παγκόσμιος, Ελληνοϊταλικός πόλεμος, Ελληνογερμανικός πόλεμος, κατοχή, Αντίσταση,απελευθέρωση, Εμφύλιος	Μεταξάς, Μουσολίνι, Κορυζής Α., Χίτλερ, Γεώργιος Β', Παπανδρέου Γ., Πλαστήρας Ν.

Β. ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΤΗ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Τα ελληνικά σύνορα από την Ίδρυση του Ελληνικού Κράτους έως την ολοκλήρωσή τους»

Χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα Centennia να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα.

- Στόχος μας είναι να καταγράψουμε συνοπτικά τις μεταβολές των ελληνικών συνόρων και τα συνδεδεμένα με αυτές ιστορικά στοιχεία, ξεκινώντας από το 1830 (έτος ιδρύσεως του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους) και φτάνοντας μέχρι σήμερα.
- Κάθε φορά που θα βλέπετε μια μεταβολή των ελληνικών συνόρων, με βάση τη χρονολογία, ανατρέχετε στο βιβλίο σας για την άντληση των σχετικών πληροφοριών. Όταν οι μεταβολές είναι συνεχείς, εξετάζουμε συνολικά μια περίοδο, ως μία ενότητα, που λήγει συνήθως με μία συνθήκη.
- Οι απαντήσεις να είναι επιγραμματικές και θα παρουσιαστούν προφορικά από έναν εκπρόσωπο κάθε ομάδας σε ολομέλεια.
- Μερικά στοιχεία είναι ήδη συμπληρωμένα για διευκόλυνσή σας.

Χρονική περίοδος	Συνθήκες	Ελληνικά σύνορα	Συνδεδεμένα γεγονότα	Συνδεδεμένα πρόσωπα
1830	Πρωτόκολλο του Λονδίνου (1830)			Καποδίστριας Ι.
		+ Θεσσαλία, τμήμα Άρτας		

Μάινας Διονύσιος
Επιμορφωτής ΤΠΕ-ΠΕ2

1897-1898		μικρές μεταβολές	επανάσταση στην Κρήτη, ελληνοτουρκικός πόλεμος 1897	
		ένωση Δωδεκανήσων		